

LIKOVNI NOTES

NOVE FRANGOVSKI, SLIKE

(Mali likovni salon, Novi Sad, jun 1975.)

BORIS JESIH, CRTEŽI I GRAFIKE

Galerija ULUV-a, Novi Sad, maj, 1975.)

Boris Jesih pripada generaciji mladih slovenačkih slikara (tu su još Herman Gvardijančić, Franc Novinc, Zmago Jeraj, Franc Mesarič) koji u svom likovnom angažovanju polaze od iskustava i ideja novog realizma. Predstavljajući se novosadskoj publici ciklusom od četrnaest crteža i serijom od šest grafika, radovima nastalim u periodu 1973. — 1975. godina, ovaj umetnik ubedljivo demonstrira jedan, konsekventno primenjivan likovni sistem.

Osnovu Jesihove metode čini princip faktografskog beleženja primarnih elemenata vizuelnog dejstva konkretnog predela. Taj postupak »snimanja« datog (odabranog) pejzaža ima svoj likovni pretekst u fotografiji. Međutim, statična optička celina fotografskog snimka (netačnog i suženog dejstva) podvrgnuta je ozbiljnoj i sistematičnoj crtačko-pikturalnoj analizi. Momenat analitičkog pristupa predstavlja i vid punog plastičnog intervenisanja (građenja novog optičkog sveta) u čemu nema ničeg naknadnog, jer ono počinje već samim trenutkom izbora ambijenta (sistem potpune identifikacije). Namera umetnika nije u demonstraciji veštine stvaranja iluzije tačnih proporcija (tačne u smislu naše navike gledanja) odabranih motiva (najčešće predela i ljudske figure, akta), već specifično proveravanje intenziteta i trajnosti vizuelnog utiska. Njegova akcija dobija u stvari vrednost ozbiljnog likovnog vrednovanja motiva.

Pristup radovima ovog umetnika, u ovom slučaju crtežima i grafikama (likovni metod je skoro identičan, razlike nameće uglavnom tehnika) iziskuje znatnu opreznost i stalno preispitivanje prvog utiska koje uslovljava i sama heterogenost teorijskih postavki »nove realnosti«. Zapravo, prvi utisak ostvarene namere pune deskripcije predela, ipak je, pre duhovito zamišljena i ostvarena varka, nego stvarna namera. Jesihova likovna akcija poseduje izvesnu dvojnost smera delovanja, dvojaki pristup istom fenomenu — likovnoj merljivosti prostora. S jedne strane, iluzija tačnih odnosa i spojeva određenog romantičnog pejzaža prijatne atmosfere i s druge, naglašena upotreba znakova jednog konceptualnog metoda (sistem tačaka, zastavica, konstruktivnih linija). Na taj način, ovaj umetnik upućuje na znatno kompleksniju problematiku pejzaža, shvatajući ga kao vid tačno definisane jedinice tumačenja samog prostora.

Izložba slika Nove Frangovskog u Malom likovnom salonu priređenu ove sezone lja najbolju izložbu priređenu ove sezone u ovoj novosadskoj galeriji. Posle čitave serije prodajnih izložbi (u stvari bezobrazne prodaje kiča) eminentnih novosadskih slikara, navedena izložba mladog umetnika iz Skoplja možda i znači eventualno izlaženje iz dosadašnje, prilično jalove izložbene politike Malog likovnog salona. Inače, umetnik se predstavio slikama nastalim tokom poslednjih nekoliko godina i rađenih uljem na platnu u kojima ubedljivo demonstrira odlučnu opredeljenost za savremeno shvatanje građenja i vrednovanja slike.

Opređenije ovog umetnika za angažovani pristup analizi psihičkih stanja modernog čoveka u prilikama uvek mogućih nesporazuma sa urbanom sredinom i tehničkom civilizacijom, samo je jedan element njegove umetničke akcije. Drugi, mnogo važniji, proističe iz momenta same likovne materijalizacije tog, danas tako aktuelnog, umetničkog sadržaja. Iako ta dva momenta čine jedinstven sistem stvaralačke taktike ovog slikara, ipak je sasvim primetno da momentu čistog, likovnog angažovanja ipak pripada važnije mesto. Zapravo, vizuelna predstava ljudske figure pred zidom velike crne kocke (*Kutija, Crna kutija*) može da izazove usmerenu asocijaciju određene fizičke (i emotivne) nesposobnosti snalaženja modernog čoveka. Međutim, taj odnos u kontekstu elemenata boje, fino vođenog i sasvim jasnog crteža i čiste kompozicione sheme, dobija i značenje pravog smisla funkcionalno-kompozicionih spojeva.

Funkcija ovih likovnih elemenata kao direktnih udara na naš sistem primanja konkretnih oblika i razumljivih odnosa izaziva onaj pravi i željeni utisak — stvaranje nelagodnih, bespokojavajućih raspoloženja. I baš u momentu takvog svojstva, slike ovog umetnika i igraju pravu ulogu, dobijaju čist umetnički smisao inicijatora procesa indentifikacije neiskazanog sadržaja posmatrača (koji je do samo nekoliko trenutaka ranije bio posve neutralan i) samog fenomena plastičnih odnosa date predstave.

Osnovnu vrednost ovih slika predstavlja i racionalno shvaćena kompozicija, strogo geometrijski raščlanjene, uvek funkcionalne vizuelne sposobnosti formiranih elemenata. Iako građena sa željom da izazove trenutnu optičku varku prividne statičnosti odnosa ona izaziva sasvim suprotan efekat. Naime, sve je tempirano tako da svakog trenu treba da dođe do sudara čisto izgrađenih elemenata enterijera i korektno izvedene figure. Dinamični naboj unutrašnjih kinetičkih sila vešto je prekriven optičkim zamkama samo prividno čvrstih fasadnih spojeva.

Miloš Arsić

»polja« — časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja

uređuju: dr sergej flere, dr momčilo grubač, zorica stojanović, julijan tamaš, jaroslav turčan (glavni i odgovorni urednik) i jovan zivlak / tehnički i likovni urednik cvetan dimovski / sekretar radmila gikić / članovi izdavačkog saveta: lazar elhart, dr sergej flere, radmila gikić, mr mihailo harpanj (predsednik), branislav panić, dr jože pogačnik i jaroslav turčan / izdaje tribina mladih, novi sad, katolička porta 5, telefon 43-196 / rukopise slati na adresu: redakcija »polja«, novi sad, poštanski fah 190 / godišnja pretplata 50 dinara, za inostranstvo dvostruko / žiro-račun 65700—603—997 kod novosadske banke u novom sadu / lektor jovan zivlak / korektor raša perić / meter miroslav pešić / štampa »prosveta«, novi sad, stevana sremca 13.

na osnovu mišljenja pokrajinskog sekretarijata za nauku, obrazovanje i kulturu broj 413—152/73 časopis je oslobođen poreza na promet proizvoda i usluga.